

Весілля в Михайлівці

Після Великодніх свят та поминального дня Радуниці до Андрія Підлужного з нагальною розмовою звернувся Грицько. Вийшли за межі обійстя, і хлопець почав оповідати про те, що хоче обвінчатися зі своєю обраницею Євдокією. Вже рік, як вони любляться. Андрій слухав Грицька і не міг ні в чому заперечити, спитав тільки, де вони житимуть. Грицько якось стурбовано потупив голову, а тоді, глянувши на Андрія, промовив:

— Хотів всіх прохати, щоб допомогли поставити хатину десь неподалік від твого обійстя... Поряд воно було б краще.

Андрій погодився і запропонував обрати місце побіля його недобудованої оселі, пообіцяв поговорити про це зі своїм тестем, селищним старостою Михайлом Олійником.

Ішли до своєї садиби, жваво обговорюючи будівельні роботи. За вечерею Андрій оголосив родині про бажання Грицька оженитися і про те, що треба готуватися, щоб іти сватати Євдокію Троян. Почали, жартуючи, обговорювати, як би краще обставити сватання, і допізна у дворі Підлужних точилися розмови та лунав сміх.

Після перемовин з Грицьком Андрієві додалося турбот і клопотів. Життя завертіло всіх. Андрій з Яремою зголосилися бути сватами, і Даринка з матір'ю Тетяною готували їм відповідну одіж. І от, нарешті, напередодні сватання вони вже приміряли сватівські обновки. Для більшої поважності їм прилаштували вуса з прядива, а в руках вони тримали чималі патериці. Даринка залишилася задоволеною оглядинами, і після настанов матері на завтрашній день почали лаштуватися до сну.

Андрій з Даринкою довго лежали, пригадуючи власні заручини, а синок Миколка, радіючи з того, що його не примушують спати, вовтузився біля них. Давно вони не відчували себе такими щасливими та безтурботними, і обоє бавилися своїм первістком. А він так захопився веселощами: то сідав батькові на голову, то грався в піжмурки під ковдрою. Коли вже навтішався, то, примостившись поміж батьками, поринув у дитячі сни.

У неділю, по обідній порі, у дворі Підлужних зібрався сватівський гурт, щоб іти до Троянів. Тимко Дубовик з Орисею одягнулися в найкраще вбрання і були підтримкою Андрієві та Яремі при сватанні. Зате Петро з Варварою нап'яли на себе мисливське лахміття і довгими «рушницями» наводили страх на дітей, які крутилися навколо. Петро, вдаючи із себе розгніваного мисливця, залякував малечу, а та з криками розбігалася навсібіч.

Нарешті гомінкий гурт вибрався з двору і під калатання бубна та підсвистування сопілки подався сватати Євдокію. З веселощами дісталися до садиби Троянів. У двір увірвалися Петро з Варварою та почали нишпорити по обійстю, примовляючи, що десь тут сховалася дуже гарна, граційна куниця. Підняли такий лемент, що з хати повибігали рідні Євдокії, а вона сама злякано визирала з-поза спин своїх батьків. Тут, утихомиривши «мисливський гурт», наперед вийшов Ярема і почав оповідати, чого це вони сюди заявили:

— Ми люди свої, з кутка Березанського, а сьогодні впала пороша. По сніговій пороші добре видно сліди і птаха, і звіра! От ми йшли та йшли, а назустріч — князь. Погнався він за куницею та й загубив її слід, а ми почали приглядатись, до вашої хатини наближатися. До дверей слід привів. Признайтеся, чи у вас живе куниця — красна дівиця? Видно, що цей звір пішов у ваш двір, а тоді — в хату. Тепер нашому слову кінець, а ви дайте ділу вінець. Кажіть швидше — віддасте чи нехай підросе!

Батьки переглянулись і заспішили до хати — питати доньку про згоду до заручин. Досить швидко вийшли і запросили сватів до світлиці. Андрій простягнув батькові Євдокії хліб-сіль. Каленик Троян, прийнявши хлібину, поцілував її та поклав на стіл. Заграли музики, і під схвальні вигуки гурту сватів Ярема вивів наперед Грицька, який від хвилювання розчервонівся, немов півнячий гребінь. Батько Каленик підвів Євдокію, і Ярема, правицею тримаючи руку Грицька, з'єднав її з рукою дівчини. Каленик Троян, побачивши, як розквітла в посмішці його донька, закликав Євдокію пов'язувати рушниками сватів. Андрій з Яремою пов'язали один одного з правого плеча під ліву руку, а Грицькові Євдокія заткнула червону хустку за пояс. Нарешті Трояни запросили дорогих сватів сідати до столу, пригоститися. Молоді сіли разом, Євдокія примостилася праворуч від Грицька, і їм першим налили вино в одну чарчину. Андрій піднявся і виголосив такі бажані для молодих слова — про швидке вінчання їхньої пари та щасливе життя разом. Грицько підняв чарчину і, надпивши половину, віддав Євдокії. Свати завели веселу пісню:

У садочку дві квіточки
На сватанні були,
На сватанні були
Та горілочку пили.
За малую та часиночку
Найшли собі та родиночку.
Перша квітка — то ж наш Гриць,
Другая квіточка — то ж Євдокієчка.
На сватанні були,
Мед, пиво пили.

Отримавши хлібину від батьків Євдокії, Андрій піднявся з-за столу, і всі веселим гуртом, співаючи та пританцьовуючи, подалися до садиби Підлужних. Там, побіля воріт, зібралася вся родина, надійшло й чимало люду з ближніх осель. Дітвора вибігала назустріч веселим сватам, і вони, пов'язані рушниками, наблизилися до двору. Грицько йшов поміж

сватами зі щасливим обличчям, а червону хустку, даровану Євдокією, накинув собі на шию. Звісно, що всі здогадалися про вдале сватання, тож радісними вигуками вітали нареченого.

Угомонившись від загального гвалту, зайшли до хати, і мати Тетяна почала радитися, чим може ущедрити свою обраницю їхній Грицько. Дійшли згоди, що Грицько обдарує Євдокію до шлюбу каблучкою, а сім'я Підлужних підсобить ще й червоними чоботами, які Андрій взимку привіз із Чигирина.

Мати Тетяна готувалася до Грицевого весілля, неначе то було свято її рідного сина, та все примовляла:

— Не було статків справити весілля Андрійку — так хоч сиротині Грицькові підсобимо. Нехай пам'ятає все життя турботу Підлужних... І батько би так діяв...

Чоловіки також були під впливом майбутнього весілля, і Андрій «запалив» Грицька з Яремою навідатись до самарських лісів — вполювати якусь звірину до столу.

Всі господарські питання відкладалися, і мисливці з ранку до вечора готували сильця для птахів, виливали кулі на кабана, а стріл було вже у кожного — по два сагайдаки. Грицько все погрожував забити тура або ж лося, але Андрій, поглядаючи на нього, покрутив головою, промовив:

— Грицю, батько б не дозволив цього робити. Досить нам буде і трійки веприків, а може, ще й великі попадуться... А птаха в торби наберемо — скільки захочеш.

Так, лаштуючись до полювання, дійшли згоди щодо того, яку звірину братимуть. Серед тижня впрягли до воза застояного Буйка і поночі виїхали до Самари. Андрій пам'ятав шлях, і при світлі місяця околясом¹ знайшли заповідні місця батька, Федора Підлужного, та Устима Дубовика. Швидко впрягли Буйка і, стриномивши Яремину Зірочку та Грицевого Янгола, почали хутко розвішувати сильця на тетерів, стрепетів, а там — яка птиця попаде, то також піде в торбу. Залишивши Грицька побіля силець, Андрій з Яремою почали про-

¹ Околясом — не напрямки.

биратися до заплави, куди вранці полюбляють ходити до водопою кабани. До сходу сонця встигли облаштувати засідки і домовилися, що стрілятимуть лише тоді, як на виду буде гарний виводок.

Ранок приніс пташине різноголосся, яке зі сходом сонця сплелося з різноманітним клекотанням всього живого, що могло озиватися в лісі та на прибережжі Самари. На плесо, обачно облетівши його по колу, граційно сіли білі лебеді та почали якось вміло, лагідно обципувати одне одного, не забуваючи при цьому раз по раз сплітатися довгими шиями. Черногузки та гуси снували зі своїми виводками, завзято пірнали, добуваючи собі харч. Малеча також увесь час поринала і, кумедно махаючи над водою лапками, щось там виловлювала своїми дзьобиками. Раптом вся живність на плесі сторожко завмерла, всі почали поспішати подалі від тієї ділянки берега, де зробили засідку хлопці. Обидва бували вояки зрозуміли, що на берег прийшли якісь великі тварини, добре було б, аби чималий виводок вепрів. І от з'явився із-за оситнягу вожак і, недовірливо втягнувши в себе повітря, зник. Через декілька хвилин до десятка вепрів, наздоганяючи один одного, наблизились до заводи та почали брѳохатися побіля берега, каламутячи воду.

Андрій вибрав ближчого до себе підсвинка і, прицілившись, вистрелив. Швидко схопив другого пістоля, встигнувши вибрати ще одну ціль, — і ще раз вистрелив. Тепер тільки лук був йому вірним помічником. Підлужний, прилаштувавши стрілу, запустив у підраненого підсвинка, що намагався сп'ястися на ноги та врятуватися втечею. Андрій чув і постріли Яреми, проте в полі його зору була тільки своя здобич. Друга стріла не знадобилася. Роблячи спроби підняти голову, тварина стрепенулася і затихла. Все живе, що було в цей час поблизу і могло уже літати, — злетіло і неслося подалі від небезпечного місця понад очеретами, розсікаючи крилами вранішнє повітря. Ті птиці, які були з виводками, немов з допомогою якоїсь потужної сили, вмить опинилися в густому очереті. Птаство, що виспівувало у прибережному лісі, замовкло, боячись виявити себе.